

Nařízení Brusel II bis

Justičná akadémia SR
Pavla Belloňová
November 2013

Působnost

VĚCNÁ: věci manželské a věci rodičovské zodpovědnosti, negativní vymezení v čl. 1 (3)

ČASOVÁ: použije se od 1.3.2005 (čl. 72),
přechodná ustanovení čl. 64

TERITORIÁLNÍ: Čl. 2 odst. 3, nevztahuje se na Dánsko

OSOBNÍ: obvyklý pobyt (obvyklé bydliště) a st. příslušnost manželů/dítěte (A C-523/07, Mercredi C-497/10 - zejména body 47 an.)

Užitečné pro výklad: Borras Report

Kritéria pro posouzení obvyklého pobytu

- **trvání a pravidelnost pobytu, podmínky a důvody pobytu** (fyzická přítomnost, neměla by mít pouze dočasnou či příležitostnou povahu)
- **přestěhování rodiny** do předmětného státu, včetně mj. **záměru** nositele rodičovské zodpovědnosti **usadit se** s dítětem v jiném členském státě vyjádřený pomocí určitých hmatatelných opatření (např. koupě či nájem bytu)

Kritéria pro posouzení obvyklého pobytu

- **rodinné a sociální vazby v daném státě** - u dětí nízkého věku je prostředím dítěte především rodinné prostředí tvořené osobou či osobami, s nimiž dítě žije, které jej skutečně opatrují a pečují o něj, proto je třeba vyhodnotit i míru integrace a vazby v daném prostředí u těchto osob

Kritéria pro posouzení obvyklého pobytu

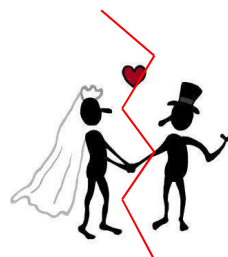
- místo a podmínky školní (předškolní) docházky
- podmínky a důvod pobytu v daném státě
- jazykové znalosti
- zeměpisný a rodinný původ

System pravidel příslušnosti

1. Věci manželské: čl. 3 - 7

- Povaha příslušnosti je:
 - výlučná - nepřislušnost prohlásit bez návrhu (čl. 6, čl. 17)
 - objektivní
 - alternativní (forum shopping)

System pravidel příslušnosti

1. Věci manželské:

- Obecná příslušnost - čl. 3 - není hierarchie ([Hadadi C-168/08](#))

Čl. 3/1a)

- obvyklý pobyt manželů
- poslední společný obvyklý pobyt, pokud zde ještě jeden z manželů bydlí
- obvyklý pobyt žalovaného
- je-li společný návrh, obvyklý pobyt alespoň jednoho z manželů
- obvyklý pobyt žalobce, pokud zde bydlel min. 1 rok bezprostředně před podáním návrhu
- obvyklý pobyt žalobce, pokud zde bydlel min. 6 měsíců bezprostředně před podáním návrhu a je st. příslušník daného ČS nebo tam má domicil (IE, UK)
- Čl. 3/1b) jehož jsou st. příslušníky oba manželé / mají domicil (IE, UK) (**více st. příslušností → všechny ČS**)

System pravidel příslušnosti

1. Věci manželské:

- Protinávrh - čl. 4
- Změna rozluky na rozvod - čl. 5
- Zbytková příslušnost - čl. 7
 - odst. 1: není-li příslušný soud některého ČS podle čl. 3 - 5 → **dle lex fori** (SR: § 38 ZMPS)
 - odst. 2: nemá-li žalovaný obvyklý pobyt na území některého ČS a není st. příslušníkem některého ČS (IE, UK: nemá tam domicil) → **st. příslušník některého ČS s obvyklým pobytem v jiném ČS se může dovolat lex fori**
[Lopez C-68/07](#)

System pravidel příslušnosti

2. Věci rodičovské zodpovědnosti: čl. 8 - 15

a) **základní pravidlo** - podle obvyklého pobytu dítěte (čl. 8) (*princip proximity fori*, bod 12. recitálu)

- dítě má v době podání žaloby obvyklý pobyt na území tohoto členského státu
- **Rodičovská zodpovědnost** je definována v čl. 2/7 jako *veškerá práva a povinnosti FO nebo PO týkající se dítěte nebo jmění (bod 9 recitálu) dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou... zejména právo péče o dítě (čl. 2/9) a právo na styk s dítětem (čl. 2/10).*

System pravidel příslušnosti

b) zachování soudní příslušnosti podle předchozího obvyklého pobytu dítěte pro účely úpravy **rozhodnutí o právu na styk**: čl. 9 - 3 měsíce od (zákonného) přestěhování

System pravidel příslušnosti

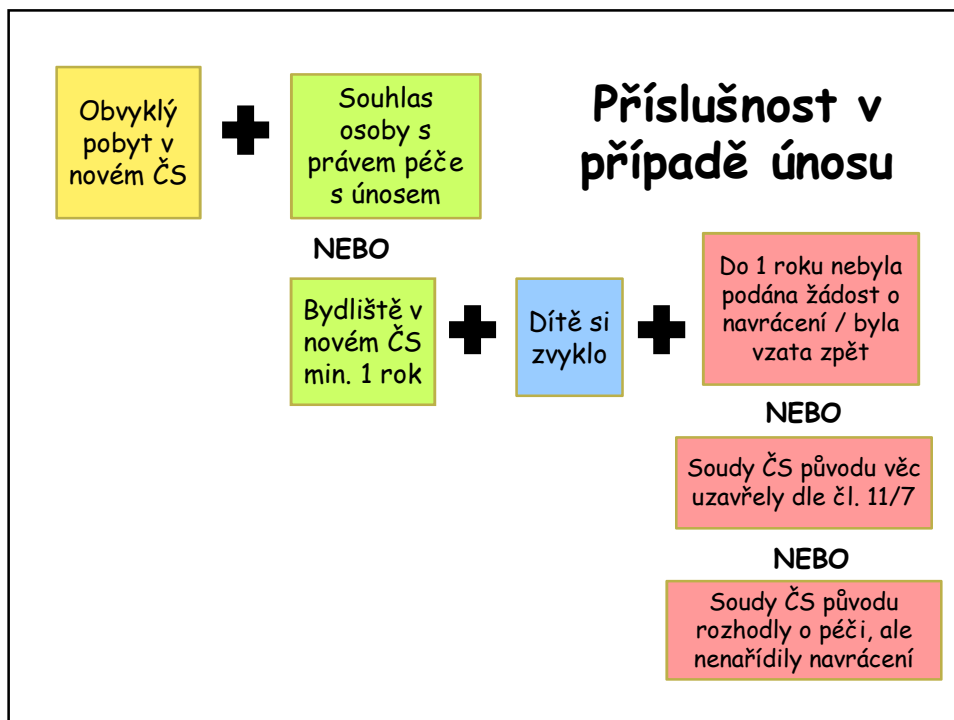

- c) pokračování příslušnosti, vzájemné ujednání o příslušnosti (za určitých podmínek soudy rozhodující v manželských věcech i v jiných řízeních) - čl. 12 - nutnost jurisdikci výslovně či jinak jednoznačně přijmout; je to v zájmu dítěte
- d) příslušnost založená na přítomnosti dítěte - nelze zjistit obvyklé bydliště dítěte - čl. 13 ([A C-523/07](#), [Mercredi C-497/10](#))
- e) Zbytková příslušnost - čl. 14
 - o není-li příslušný soud některého ČS podle jiných ustanovení → **dle lex fori** (SR: § 39 ZMPŠ)

Únosy

- zvláštní pravidla pro řízení v případě **únosu dítěte** - neoprávněné odebrání či zadržení: čl. 10
 - nová příslušnost pouze na základě určitých podmínek
 - **1980 HD o únosech** č. 119/2001 Z.z.
 - MSp SR: www.justice.gov.sk,
Centrum pre medzinárodno-právnu ochranu detí a mládeže <http://cipc.sk/>
- X v EU má poslední slovo k navrácení soud členského státu původu (čl. 11/8)

Postoupení věci k vhodněji umístěnému soudu

- čl. 15
- **PODMÍNKY:** Zvláštní vztah + je to v zájmu dítěte
- **CO MŮŽE SOUD UDĚLAT?**
 - a) přerušit řízení a vyzvat strany k podání návrhu nebo
 - b) požádat soud jiného státu, aby převzal příslušnost

Společná ustanovení čl. 16 - 20

- Jednotná definice zahájení řízení u soudu (čl. 16) ([věc C-497/10 Mercredi](#))
- Přezkoumání příslušnosti (čl.17)
- Přezkoumání přípustnosti (čl.18)
- Litispence (čl. 19) ([věc C-296/10 Purucker II](#))

Litispence čl. 19

1. PL

2. SR

Potvrdí se
příslušnost

Přeruší řízení

Prohlásí se
nepříslušným

Předběžná opatření čl. 20

- Předběžná opatření, včetně ochranných opatření mohou být vydána soudem členského státu, který není příslušný ve věci samé
 - Věc C-523/07 A kumulativní znaky:
 - *Dočasnost*
 - *Naléhavost*
 - *Týká se osob nebo majetku na území státu, který předběžné opatření vydává*
 - Věc C - 403/09 Jasna Detiček „naléhavost“ se vztahuje zároveň k situaci, v níž se nachází dítě a zároveň k praktické nemožnosti podat návrh týkající se rodičovské zodpovědnosti před soudem příslušným k rozhodování ve věci samé

Mezinárodní smlouvy

- **Haagský dohovor** o pravomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatření na ochranu dětí a (Haag, 16. 10. 1996, ozn. č. 344/2002 Z.z.) („HD“)
- **Přednostní použití nařízení Brusel II bis, má-li dítě obvyklý pobyt na území členského státu** (čl. 52 odst. 2 HÚ + čl. 61 nařízení)

Mezinárodní smlouvy

- Má-li dítě obvyklý pobyt mimo EU
 - Ve státě, který je smluvní stranou HD → HD
 - Ve státě, který není smluvní stranou HD →
nařízení Brusel II bis (čl. 14 - zbytková příslušnost)
- Rozdíl jurisdikčních pravidel HD a nařízení Brusel II bis: podle HD se neuplatní zásada *perpetuatio fori* při změně obvyklého pobytu

Mezinárodní smlouvy

- Dvoustranné smlouvy o právní pomoci
 - smlouvy s členskými státy EU nahrazeny
nařízením Brusel II bis
 - Ve vztahu k nečlenským státům se uplatní
mezinárodní smlouva (čl. 351 SFEU)
 - smlouvy se smluvními státy HD (např. Ukrajina)
 - dvoustranná smlouva má přednost, neučiní-li
státy opačné prohlášení (čl. 52 odst. 1)

Rozhodné právo rozvod

- ~~Nařízení Rady (ES) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III)~~ – BE, BG, DE, ES, FR, (GR), IT, LV, LU, HU, MT, AT, PT, RO, SI
- Dvoustranné smlouvy o právní pomoci
- ZMPS

Rozhodné právo rodičovská zodpovědnost

- Právo EU kolizní normy neupravuje
- HÚ o ochraně dětí – čl. 15 a násl.
- Dvoustranné smlouvy o právní pomoci
- ZMPS

Rozhodné právo rodičovská zodpovědnost Haagský dohovor

- Kolizní normy mají **univerzální povahu** - tj. použijí se, i když odkazují na právo nesmluvního státu (čl. 20)
- **Obecné pravidlo: *lex fori* (čl. 15)** - příslušnost soudu ale musí být v souladu s pravidly - nešlo by použít v případě, kdy je příslušnost založena podle § 39 odst. 1 ZMPS
- Právo obvyklého pobytu dítěte: **existence rodičovské zodpovědnosti *ex lege* nebo na základě dohody či jednostranného právního úkonu bez zásahu soudního nebo správního orgánu**

Příklad

Jana, slovenská státní občanka, uzavřela sňatek s **Gunarem**, státním občanem Švédska. Manželé žili od svatby ve Švédsku, počítali s tím, že tam již zůstanou. Ale po pěti letech dospěla Jana k závěru, že již nehodlá tolerovat manželovy nevěry, odstěhovala se od něj zpět ke svým rodičům v SR, Gunar zůstal ve Švédsku.

1) Kde může Jana podat návrh na rozvod?

A) v SR

čl. 3/1 odrážka 5., 6. Bruselu IIbis

B) ve Švédsku

čl. 3/1 odrážka 2., 3 Bruselu IIbis

2) Změnila by situaci skutečnost, kdyby Gunar nebyl státním občanem Švédska, ale Srbska (a žili nejprve v Srbsku)?

ANO (v platnosti je dvoustranná mezinárodní smlouva o PP s býv. Jugoslávií)

3) A co kdyby byl Gunar st. občanem Chorvatska?

NE (Chorvatsko je od 1.7.2013 ČS EU)

4) A co když Gunar nebude Gunar, ale Mohamed a bude státním občanem Tuniska a s Janou žili ve Francii, Mohamed tam zůstal a Jana se vrátila do SR)?

NE (použijí se jurisdikční pravidla čl. 3 - 5 Bruselu II bis x pokud by ale soud žádného členského státu nebyl příslušný, mohla by se na základě čl. 7 Bruselu II bis uplatnit pravidla ZMPS)

5) Jana a Gunar mají z manželství nezletilého Dominika (Dominik má obvyklý pobyt ve Švédsku u otce Gunara, Jana je v SR). Soudy kterého státu budou příslušné pro rozhodnutí o tom, komu bude Dominik svěřen do výchovy po rozvodu manželství? **Švédsko (čl. 8 Bruselu II bis), event. aplikace čl. 12**

6) Jana do ČR odcestuje s Dominikem bez vědomí Gunara. Jaké právní následky může mít její jednání?
Může to být kvalifikováno jako únos podle nařízení Brusel IIa. Gunar může podat návrh na navrácení Dominika zpět do Švédska podle Dohovoru o únosech.

7) Co když Jana odcestuje se souhlasem Gunara do SR na prázdniny a po prázdninách se rozhodne již se do Švédska nevracet?

Výsledek tentýž - opět únos.

8) Co když slovenský soud odmítne Dominika navrátit?

I kdyby slovenský soud nenařídil navrácení, švédský soud může toto rozhodnutí „přebít“ (čl. 11/8 Bruselu II bis).